

Fastställt av kommunfullmäktige 2023-01-31 § 24

Strategi mot **Prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster**

Datum: 2022-08-24

Innehåll

Inledning	4
Ställningstagande	4
Syfte	4
Aktörer	4
Beskrivning av begrepp	5
Vad är människohandel och prostitution?	5
Människohandel för sexuella ändamål.....	6
Människohandel för andra ändamål	6
Prostitution.....	6
Grooming.....	7
Sugardejting	7
Escort/eskort.....	7
Köp av sexuella tjänster	7
Pornografi/camshows	8
Förekomst och utbredning	8
Norrland	8
Samverkan	9
Regionalt arbete.....	9
Lokalt arbete	9
Förebyggande arbete	10
Ansvarsfördelning inom nätverket.....	10
Migrationsverket	10
Polis	11
Region Västerbotten.....	11
Skellefteå kommun	11
Långsiktiga mål med samverkan	12

Minska mäns våld mot kvinnor	12
Ett mera jämställt samhälle	12
En hållbar plats för en bättre vardag	13
Tidig upptäckt av psykisk ohälsa	13
Ökad medvetenhet och kunskap	13
Tillvägagångssätt för att nå målen	14
Indikationer på utsatthet.....	14
Människohandel	14
Prostitution.....	14
Köp av sexuella tjänster	14
Att tänka på i mötet med utsatta	15
Uppföljning och ansvar	15
Bilaga 1 Konkreta åtgärder och förslag till framtida aktiviteter	16
Bilaga 2 Kontaktuppgifter	19
Bilaga 3 Fördjupning i ämnet	20

Inledning

Skellefteå strävar efter att vara en kommun där barn, ungdomar och familjer kan leva under trygga och jämställda förhållanden. De mänskliga rättigheterna ska omfatta alla.

I denna strategi presenteras gemensamma satsningar i samverkan mellan olika aktörer i Skellefteå kommun. Strategin lyfter fram vikten av samordning mellan myndigheter och andra aktörer. Genom samverkan stärks möjligheterna att upptäcka och motverka prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster, denna samverkan sker genom ett nätverk. Nätverket ska tillsammans sprida information och arbeta med att förebygga, upptäcka och försvåra handel med människor och köp av sexuella tjänster i Skellefteå kommun. Nätverket kommer att arbeta fram olika åtgärder efter de behov som är aktuella i samhället.

Ställningstagande

Prostitution och människohandel ska inte förekomma i Skellefteå kommun. I Skellefteå kommun har alla människor samma värde. Demokrati, jämställdhet och mångfald är självklart. Invånarna ska kunna leva utan våld och förtryck samt ha rätt till att bestämma över sin kropp och sexualitet.

Syfte

Syftet med Skellefteå kommuns strategi är att förebygga och motverka prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster samt att bidra till ett bättre skydd och stöd för utsatta personer.

Aktörer

De som utarbetat denna strategi och samverkar i nätverket är:

- Migrationsverket
- Polisen
- Region Västerbotten, psykiatriska kliniken
- Skellefteå kommun
  - Kommunledningskontoret
  - Kultur och fritidskontoret/FRIS, Förebyggande rådet i Skellefteå
  - Samhällsbyggnad
  - Socialkontoret Individ- och familjeomsorgen
  - Utbildning och arbetsmarknad

Beskrivning av begrepp

Vad är människohandel och prostitution?

Den svenska regeringen arbetar för att motverka mäns våld mot kvinnor där människohandel för sexuella ändamål och prostitution ingår.

Följt av narkotika och vapen är människohandel den tredje största brottsligheten i världen. Det är därmed en av de allvarligaste formerna av organiserad brottslighet. Människohandel, även kallat trafficking, innefattar en kedja av händelser där allt från rekrytering till exploatering av en människas kropp eller tjänster ingår. Man kan beskriva det som att människohandel är slavhandeln medan exploateringen är själva slaveriet. Människohandel är ett brott. Det är inte tillåtet att köpa, sälja eller hjälpa till med handel av människor men människohandel sker ändå. En orsak till detta är att det finns många fattiga människor som inte har några andra alternativ och liten tillgång till trygghet och rättigheter. Ytterligare orsaker till att människohandeln fortgår är att det finns stora pengar att tjäna till en liten risk, men även att efterfrågan på sexuella tjänster samt billiga varor och tjänster är hög. Människohandel delas upp i människohandel för sexuella ändamål och människohandel för andra ändamål.

Särskilt utsatta för människohandel och prostitution är kvinnor och barn, speciellt barnen utifrån sin beroendeställning gentemot vuxna. Barn som löper störst risk att utsättas är de utan fungerande skyddsnät såsom ensamkommande barn, eller barn med riskfaktorer. Riskfaktorer kan exempelvis vara fattigdom, våld, övergrepp och brister i omsorgen men också olika typer av individuella funktionsnedsättningar. Särskild uppmärksamhet bör ges till barn som har en relation till offer eller förövare eller reser tillsammans med en vuxen som utger sig för att ta ansvar för barnet. Denna vuxna person kan vara den person som exploaterar barnet för olika ändamål.

Sedan 1999 är det ett brott i Sverige att försöka köpa, eller att köpa sexuella tjänster. Att prostituera sig och ta emot ersättning för sexuella tjänster är däremot inte förbjudet. Ersättning kan vara pengar, föremål, droger eller en sovplats. I Sverige ses den som säljer sex som ett brottsoffer. De som säljer sex behöver inte alltid haft fysiska möten.

I likhet med människohandel är orsakerna till prostitution ofta fattigdom och våld men även hbtqia+-personer ingår i riskgruppen. Att vara offer för människohandel behöver inte betyda en utsatthet för prostitution. Det omvända gäller prostitution. Noteras bör att begreppet prostitution gäller vuxna. När det gäller barn används begreppet sexuell exploatering av barn och det klassas som sexuellt övergrepp mot barn alternativt våldtäkt mot barn.

Människohandel för sexuella ändamål

Merparten som är utsatta för människohandel är det för sexuella ändamål. Mörkertalet är dock stort. Människohandel för sexuella ändamål och prostitution är ett tillväxande och globalt problem som strider mot de mänskliga rättigheterna och är att likställa med modern slavhandel. Det är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem, det hindrar social jämlikhet och jämställdhet samt orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande. Den erfarenhet som finns är att kvinnor utgör en stor majoritet av de som utsätts vilket även annonser på Internet visar.

I Sverige finns människor utsatta för människohandel för sexuella ändamål som styrs av någon annan person, en hallick. Hallicken är den som sköter marknadsföring, bokning och transport mellan orter. Hallicken har oftast tagit värdehandlingar och pass från de utsatta i de fall de kommer från ett annat land.

Människohandel för andra ändamål

Människohandel för andra ändamål kan exempelvis vara tiggeri, slaveri, bärplockning, tvångsäktenskap, falska adoptioner, bidragsbedrägerier och organ donation. Det kan också röra sig om att begå brott eller arbetskraftsrelaterad verksamhet såsom tvångsarbete inom exempelvis städ-, restaurang- eller byggbranschen. Andra riskbranscher är bilrekonstruktion, städfirmor och skönhets/massage men också gods- och transportnäring. Att utnyttjas på flera olika sätt samtidigt är vanligt, till exempel tigga dagtid och stjäla eller prostituera sig kvällstid. Inom arbetskraftsrelaterad verksamhet förekommer ofta låga löner, att skyddsutrustning saknas, dåliga lokaler och orimliga arbetstider.

Prostitution

Prostitution behöver inte alltid sammankopplas med människohandel men många riskfaktorer är desamma. Förutom tidigare nämnda riskfaktorer och riskgrupper kan även sociala problem, hot riktade mot familjemedlemmar, skulder, självskadebeteende eller att själv ha varit utsatt för våld och övergrepp tidigare i livet vara utlösande faktorer. I riskgruppen ingår även personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning, kvinnor på anstalt, unga pojkar, unga personer i institutionsvård samt personer med drogberoende.

Förutom de tidigare nämnda orsakerna till prostitution kan det vara ett sätt att reglera känslor och hantera ångest och/eller PTSD (posttraumatiskt stressyndrom). Det kan också vara ett sätt att bli bekräftad och sedd, att straffa sig själv eller ett rop på hjälp. Några är under hot och tvingade att utföra dessa sexuella handlingar mot sin vilja medan andra kan njuta av att känna den spänning det medför.

Att prostituera sig kan få många och långtgående konsekvenser. Först och främst medför det ofta en känsla av skam och skuld. Det är få som öppet vågar berätta om sina erfarenheter. Förutom den psykiska påverkan det medför vilket kan innebära försämrade självkänsla, påverkan av identitet och bristande tillit utsätts kroppen ofta för fysiska påfrestningar. Många av de svårigheter som uppstår i samband med prostitution påverkar personen under en lång tid framöver. Exempelvis kan problem med gränssättning, att ha fungerande relationer med naturlig intimitet och sexualitet samt en vilja att isolera sig uppstå. Det är ofta allvarliga situationer den prostituerade hamnar i då de personer som köper sex kan utforska sina fantasier men också betala extra för att få tillgång till oskyddat sex. Många som utsätter sig för prostitution behöver stöd i att sluta sälja sex och skada sig.

Grooming

Grooming är en brottslig handling. Det handlar om kontakt med barn i sexuellt syfte eller för sexuell posering. Grooming innebär att någon, via Internet eller sociala medier, tar kontakt med barn under 15 år för fysiska eller digitala möten i sexuellt syfte för att senare utnyttja dem genom överföring av bilder. Det är ett enkelt sätt för förövare att nyttja tekniska hjälpmedel då hen kan vara mer eller mindre anonym.

Sugardejting

Sugardejting är ytterligare ett fenomen där annonsering och överenskommelser sker via Internet. Det är en dejtingföreteelse som kännetecknas av stor åldersskillnad mellan parterna. Det betraktas som en gråzon för sexköp och prostitution då den yngre i förhållandet får betalt i form av resor, kläder och uppehälle medan den äldre får sällskap och oftast sex i utbyte.

Escort/eskort

Eskortservice, eller eskort, innebär att en person är sällskap till en annan person mot ersättning. Pengar, saker eller droger är den vanligaste formen av ersättning. Eskort är att likställa med prostitution.

Köp av sexuella tjänster

Det är nästan uteslutande män som köper sexuella tjänster och de representerar ett tvärsnitt av de män som finns i Sverige både när det gäller ålder och samhällsklass. De flesta lever i ett förhållande och har barn. En rå och grov jargong används på de internetsajter som används för köp av sex. De som gjort

övergrepp via köp av sex lämnar ofta betyg på de personer de utnyttjat. De övergrepp de utsätter den prostituerade för blir oftast grövre över tid.

Pornografi/camshows

I de flesta fall föregås köp av sexuella tjänster av porrkonsumtion. Internet har gjort att pornografi är mera lättillgängligt idag än tidigare och når allt yngre åldersgrupper. Våldet som visas har blivit allt grövre. I Sverige är det idag inte olagligt att producera pornografi såvida den inte framställs eller skyltas med i offentligheten. Att konsumera pornografi är inte olagligt så länge den inte innehåller våldsamma scener eller personer under 18 år.

Prenumerationsförsäljning av nakenbilder och/eller nakenfilmer, så kallade camshows, har blivit allt vanligare. När det gäller dessa fenomen är det allt yngre annonsörer som inte verkar inse att det rör sig om pornografi.

Förekomst och utbredning

Människohandel, prostitution och köp av sexuella tjänster är alla skamfyllda aktiviteter och därför är rätt statistik svårt att få fram, men en ökning av antalet anmälda brott gällande människohandel för samtliga ändamål ses i Sverige över tid och det är främst personer från fattiga länder som utsätts. Tiggeri, prostitution och tvångsarbete dominerar men även arbetskraftsexploatering förekommer.

Under senare år har gatuprostitutionen minskat och de sexuella tjänsterna erbjuds istället via Internet vilket medför att tillgängligheten har ökat. Vanligt är att sociala medier och appar såsom SnapChat och Kik används. Som tidigare nämnts finns det, när det gäller prostitution och köp av sexuella tjänster, ständigt annonser ute på sexköpssidor. Tillgång och efterfrågan varierar och det har visat sig att samhällshändelser påverkar förekomsten. En annan förändring som skett är att sexköparna blir allt yngre och det förekommer allt oftare köp av sex i grupp.

Norrland

Människohandel för sexuella ändamål är centrerat till storstadsregionerna men förekommer även längs norrlandskusten. När det gäller prostitution är det främst kvinnor som prostituerar sig, men det finns även män och transsexuella som säljer sex. Åldern för de utsatta är ofta lägre än de utger sig för att vara, och de kan i många fall vara under 18 år. De utländska kvinnor som prostituerar sig kan sakna uppehållstillstånd, de känner sällan till sina rättigheter i Sverige och har ofta dålig erfarenhet av myndigheter. De åker mellan städerna längs kusten och stannar vanligtvis några dagar på varje ort. En svårighet kan

vara att urskilja vad som är prostitution och vad som är människohandel för sexuella ändamål.

Samverkan

Regeringen menar att efterfrågan av sexuella tjänster behöver minskas och förmågan att upptäcka offer stärkas. Utmaningen är att när insatser görs förändrar/förflyttar sig försäljningen till andra orter/plattformar. Människohandel är komplext och enligt Jämställdhetsmyndigheten krävs en samverkan i dessa ärenden, det är därför av största vikt att få till en sådan i Skellefteå kommun, både för upptäckt av människohandel men också prostitution och köp av sexuella tjänster.

Regionalt arbete

Länsstyrelsen är en regional sammanhållande länk mellan kommunal och nationell nivå. Deras uppdrag är att genomföra regeringens nationella strategi genom att främja samverkan mellan olika professionella och civila aktörer, sprida kunskap och ge kompetensstöd. Länsstyrelsen är sammankallande till ett regionalt spetsnätverk där de fyra norrlänen deltar.

I Västerbotten finns en Regionkoordinator med spetskompetens inom prostitution och människohandel. Regionkoordinatorn är ett praktiskt stöd till regionala myndigheter i dessa ärenden men ger också stöd till utsatta. Regionkoordinatorn utbildar och sprider kunskap i ämnet till både myndigheter och civilsamhälle. För kontaktuppgifter se bilaga 2.

Lokalt arbete

Sedan tidigare finns en överenskommelse mellan Region Västerbotten, polisen och Skellefteå kommuns Individ- och familjeomsorg gällande arbetet mot våld i kommunen. Till detta arbete finns handlingsprogram och upparbetade rutiner.

Under hösten 2020 skapades ett lokalt nätverk med olika huvudmän, deltagarna är kontaktpersoner inom sin egen organisation i ämnet. Nätverket fokuserar på prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster. De sprider information och jobbar med förebyggande aktiviteter. Inom kommunal verksamhet finns stöd och behandling att få för prostituerade hos Centrum mot våld, Kvinnofrid. Där kan stödsamtal och behandling genomföras. KAST-mottagningen finns för både de som köper sexuella tjänster och för de som planerar att köpa sexuella tjänster. För kontaktuppgifter se bilaga 2.

Förebyggande arbete

Att minska efterfrågan på människohandel och sexuella tjänster är ett långsiktigt arbete. Det krävs allt från individriktade insatser till förebyggande åtgärder mot situationer och platser där risken för brott är hög, exempelvis vid nyetableringar av bostäder och företag men även i redan etablerade områden.

En viktig del i nätverkets arbete är att göra en gemensam satsning för att förebygga, upptäcka och försvåra handel med människor och sexuella tjänster i Skellefteå kommun. Att arbeta förebyggande och sätta in tidiga insatser på samhällsnivå är viktigt då det kan medföra stora vinster, både individuellt och samhällsmässigt. Arbetet måste bland annat koncentreras på det förebyggande arbetet och att minska efterfrågan. Det krävs en bred samhällsinsats både lokalt, regionalt och nationellt för att lyckas med detta.

Förebyggande arbete handlar bland annat om att öka medvetenheten genom information samt att ge det uppmärksamhet i olika former. En viktig del i detta arbete är att öka kunskapen och ge kompetensutveckling till berörda yrkesgrupper som möter både offer och förövare samt beslutsfattare på alla samhällsnivåer. För att på sikt motverka efterfrågan på köp av sexuella tjänster behövs riktade insatser mot pojkar och unga män, då det är främst män som köper sexuella tjänster. Skola, förskola, föreningar och organisationer har ett viktigt jobb för jämställdhetsarbetet samt att ge de barn och ungdomar de möter sunda värderingar.

Ansvarsfördelning inom nätverket

Prostitution- och människohandelsärenden är ofta komplexa. Att förbättra förståelsen att upptäcka dessa, samt att identifiera offer och förövare är centralt för att ge de utsatta rätt hjälp och minska efterfrågan.

Nätverket består av många olika aktörer, vissa har tydligare roller och uppdrag medan andra har mera övergripande inriktning, alla fyller de en viktig funktion i arbetet mot prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster. Ansvarsfördelningen utgår ifrån lagstiftning samt regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel. Nedan listas verksamheternas egna tankar om behov inom detta område:

Migrationsverket

Migrationsverket har en viktig roll i arbetet mot människohandel där de inom ramen för sin verksamhet kan upptäcka misstänkta offer och anmäla misstankarna till berörda myndigheter som socialtjänst och polis. Vid handläggning av Migrationsverkets ärenden tas hänsyn till utsatta personers speciella situation, det gäller exempelvis offer för människohandel och personer som utsatts för sexuellt våld eller våldtäkt. Migrationsverket är sedan flera år tillbaka en central samordnare för människohandelsfrågor och arbetar aktivt med

jämställdhet och för att säkerställa likvärdig behandling för utsatta grupper. Myndigheten har specialister som arbetar både nationellt och lokalt med dessa områden. För att minska efterfrågan på köp av sexuella tjänster får nyanlända information om lagstiftning gällande detta.

Polis

Polisen har en viktig del i arbetet för att upptäcka och försvåra prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster. Polisen jobbar för att bekämpa de organiserade nätverk som redan finns i Sverige och lagföra medlemmarna för deras brott. Polisen arbetar även för att motverka etablering av nya nätverk, målet är att göra Sverige till en oattraktiv marknad för den organiserade brottslighet som oftast står bakom den här typen av brott. Polisen i Skellefteå bedriver löpande spaningsarbete via nätet, tar emot tips och anmälningar och genomför insatser mot sexköpare, lagför dem och erbjuder stöd. De förmedlar hjälp till kvinnor inom människohandel och prostitution. Polisen har ett samarbete med hotell och vandrarhem men också med arbetsgivare för nyetableringar för att stävja prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster. Polisens arbete förändras utifrån de vägar som de kriminella tar och deras arbete kräver flexibilitet, nytänkande och samverkan med övriga samhället för att nå denna föränderliga verksamhet.

Region Västerbotten

Hälso- och sjukvården möter många utsatta och de har därför ett ansvar i att fråga patienter om deras utsatthet vid misstanke om prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster. Det är vanligt att vård eller stöd söks för fysiska eller psykiska besvär som härrör till denna typ av utsatthet.

Skellefteå kommun

I Skellefteå kommuns arbete för folkhälsan ingår jämställdhets och våldspreventivt arbete. Till detta hör arbete mot prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster. Kommunen har ett ansvar gentemot invånarna, men även som arbetsgivare, att sprida kunskap och information om kommunens ställningstagande. När medvetenheten ökar bidrar det till större upptäckt och bättre hjälp för utsatta. I Skellefteå kommun finns satsningen "En kommun fri från våld" som riktar sitt arbete mot bland annat förebyggande jämställdhetsarbete.

Skola

Skolan ska förbereda barn och unga för vuxenlivet. Det innebär bland annat att de ska arbeta med värderingsfrågor. Undervisningen i skolan ska utformas utifrån de mänskliga rättigheterna där individens frihet, alla människors lika värde och jämställdhet ska vara i fokus. En viktig del i skolan är också en välfungerande undervisning om sex och samlevnad där man arbetar med att förändra stereotypa könsnormer. Skolan i Skellefteå jobbar med olika projekt som är riktade mot dessa områden. Arbetet behöver fortskrida och följa

samhällsutvecklingen samt möta de utmaningar som dagens barn och unga ställs inför, exempelvis digitalisering, sociala medier samt individers rättigheter och skyldigheter gentemot varandra.

Socialtjänst

Socialtjänsten ska verka för att den som utsatts för ett brott och dennes närstående får hjälp och stöd. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar att ge stöd till barn. Särskild hänsyn ska tas till kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående och som kan vara i behov av hjälp och stöd för att förändra sin situation. Socialtjänsten bedriver KAST och Kvinnofrid. KAST ger behandling och samtalsstöd till köpare av sexuella tjänster i syfte att ge hjälp till att sluta köpa sex. Kvinnofrid ger stöd och behandling till våldsutsatta. Ett inlett samarbete mellan dessa verksamheter och polisen finns.

Långsiktiga mål med samverkan

I Skellefteå kommun är det långsiktiga målet med samverkan att prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster varaktigt ska minska och på sikt upphöra. De förebyggande insatserna kommer att ha fokus på nedanstående delmål vilka kommer att följas upp och utvärderas av nätverket.

- Minska mäns våld mot kvinnor
- Ett mera jämställt samhälle
- En hållbar plats för en bättre vardag
- Tidig upptäckt av psykisk ohälsa
- Ökad medvetenhet och kunskap

Minska mäns våld mot kvinnor

Genom ett brett förebyggande arbete mot denna målgrupp kan många i riskzonen nås. Ökad medvetenhet hos hela befolkningen kommer att bidra till att fler ber om hjälp och därmed inte utsätts. I de relationer där våld förekommer drabbas i många fall även barn. Barnen kan själva bli utsatta för psykiskt eller fysiskt våld, men de kan också bli brottsoffer genom att bevittna eller uppleva våld. Information behöver därför även nå barnen.

Ett mera jämställt samhälle

Jämställdhet kommer att minska våldet i samhället då våldet ses som en yttersta konsekvens av ett icke jämställt samhälle. I arbetet med ett jämställt samhälle ska vikten av att invånarna kan bestämma över sig själva, sin kropp och sin sexualitet vara i fokus. Denna insats kan rikta sig mot alla åldrar.

En hållbar plats för en bättre vardag

Skellefteå kommun växer och är under stor utveckling vilket medför utmaningar. När befolkningen ökar sätts de uppbyggda samhällsstrukturerna på prov. Redan idag finns ett förebyggande och hälsofrämjande arbete gentemot befolkningen i stort, detta arbete behöver fortgå men också utvecklas. Det är ett av nätverkets uppdrag att sprida kunskap till egna och andra verksamheter samt till allmänheten. Detta minskar riskerna som kan följa med ett växande samhälle och bidrar till en hållbar plats för en bättre vardag för alla invånare.

Tidig upptäckt av psykisk ohälsa

Många som hamnar i prostitution och människohandel lever i utsatta livssituationer och är inte sällan drabbade av psykisk ohälsa. Ju tidigare tecken på psykisk ohälsa uppmärksammas desto större sannolikhet är det att kunna stötta personen till ett bättre mående och därigenom undvika att hamna i utsatthet. Alla bör uppmuntras att vid tecken på dåligt mående våga fråga hur en människa har det.

Ökad medvetenhet och kunskap

Ökad medvetenhet och kunskap om prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster bidrar till en trygghet i att bemöta och hantera dessa målgrupper. Detta medverkar till att fler av de som är utsatta och de som utsätter får stöd och hjälp. Det är viktigt att de som möter barn och unga är medvetna och har kunskap om vilka risker som finns i samhället i dag. En av de största riskerna är de sociala medier och andra digitala plattformar där barn vistas. Förövare finns där barn finns.

För att minska efterfrågan av köp av sexuella tjänster är förebyggande, tidiga och generella insatser med vuxnas förhållningssätt och förändrade attityder viktigt. Information bör också spridas om att köp av sexuella tjänster är en brottslig handling.

Nätverkets första steg till ökad medvetenhet och kunskap är att skapa samverkan för att nå så många invånare som möjligt. Samverkan kommer att ske med:

- Professionella
- Arbetsgivare och organisationer
- Invånare

Tillvägagångssätt för att nå målen

Det lokala nätverket mot prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster kommer att ta fram lämpliga insatser för ovanstående delmål. Insatserna ska riktas mot både professionella, invånare och olika verksamheters målgrupper. Insatserna kan till exempel vara informationsmaterial, kampanjer, attitydundersökningar och föreläsningar. Nätverket kommer att tillsammans skapa forum och mötesplatser som fungerar som knutpunkter för samverkan mot prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster.

Indikationer på utsatthet

Det är sällan enkelt att upptäcka människohandel. Det kan, liksom när det gäller prostitution och köp av sexuella tjänster, framkomma vid tillslag men ibland kan man också se tecken som pekar på att någon är utsatt/utsätter sig:

Människohandel

- Kan inte kontakta familj/vänner
- Känner ej till adress till sitt boende
- Har svag ekonomi
- Andra för ens talan
- Belastningsskador
- Dålig eller obefintlig omvärldskunskap
- Stressad och/eller rädd

Prostitution

- Personen rör sig med mera pengar än vad den borde ha tillgång till
- Personen klär sig i dyra kläder
- Skolfrånvaro mitt på dagen
- Sexting – personen skriver sexuella meddelanden till andra
- Nedstämdhet
- Spring i trappuppgångar/på hotellrum av okända eller många olika personer

Köp av sexuella tjänster

- Ansträngd ekonomi

- De som köper sexuella tjänster har i de flesta fall tittat på pornografi, pornografin blir allt grövre innan de tar steget till att köpa sex
- Köp av sexuella tjänster är brottsligt men genererar också mycket skam varför det är få som berättar att de köper denna tjänst

Att tänka på i mötet med utsatta

Inledningsvis är det viktigt att identifiera de inblandade parterna. Detta sker genom att säkerställa att de identitetshandlingar de hänvisar till är giltiga. Detta kan kontrolleras genom kontakt med polis eller om personen är asylsökande Migrationsverket. Ha i åtanke att den du möter kan vara både utsatt och förövare.

Det viktigaste i mötet med en utsatt är att visa sig tillgänglig och icke dömande, att vara nyfiken och möta personen där den är. Främsta framgångsfaktorn är att våga fråga. Här kommer fler tips:

- Säkerställ att det är rätt person du pratar med
- Säkerställ om barn finns i familjen
- Om barn finns görs orosanmälan till socialtjänsten via kommunens e-tjänst [Orosanmälan - misstanke om att ett barn eller vuxen får illa - Skellefteå kommun \(skelleftea.se\)](https://www.skelleftea.se/orsanmalan). Vid akut ärende ring dagjouren, 0910-73 50 00. Utanför kontorstid kontaktas 112, begär social beredskap.
- Kom ihåg att personen kan vara avstängd känslomässigt och då inte ser faror utan normaliserar
- **Människohandel:** Vid behov av konsultation gällande människohandelsärenden, se kontaktuppgifter i bilaga 2
- **Prostitution:** Informera om möjlighet till behandling/samtalsstöd hos Kvinnofrid samt möjlighet att göra polisanmälan
- **Köp av sexuella tjänster:** Informera om möjlighet till behandling/samtalsstöd hos KAST

Uppföljning och ansvar

Strategin och dess mål ska årligen följas upp. Uppföljning sker genom avstämning i nätverket. Det kan röra sig om vilka insatser varje verksamhet genomfört och målgruppen för dessa insatser. Uppföljning kan även ske genom att jämföra utförda aktiviteter mot de långsiktigt uppsatta målen och dess målgrupper. Uppföljningen avslutas med att sammanställa kommande behov av aktiviteter och genomföra en ansvarsfördelning i nätverket. Socialkontoret tar ansvar för att uppföljning och revidering av strategin sker.

Det lokala nätverket sammankallas två gånger per år eller vid ytterligare behov. Ansvar för att sammankalla nätverket delas mellan deltagarna i nätverket.

Bilaga 1 Konkreta åtgärder och förslag till framtida aktiviteter

Deltagarna i nätverket ska fungera som kontaktpersoner inom sina organisationer samt sprida information om strategin, öka medvetenheten hos allmänheten och jobba med förebyggande aktiviteter inom prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster. Nedan presenteras nätverkets pågående och framtida aktiviteter.

Verksamhet	Pågående aktiviteter	Framtida aktiviteter
Migrationsverket	<ul style="list-style-type: none"> • Central samordnare och specialister finns. • Samhällsinformation om normer, rättigheter och skyldigheter samt samtyckeslagen ges i samband med asylansökan. • Information ges om var ytterligare kunskapsinhämtning kan ske och vilka organisationer som kan stötta utsatta. • Vid misstanke om brott eller utsatthet genomförs en social utredning, individanpassad information ges samt samtycke inhämtas för att kunna ta hjälp av andra myndigheter eller organisationer. • Brottsoffer uppmanas att göra en polisanmälan. • Personer med beviljat uppehållstillstånd hänvisas till att själva ta reda på information om de lagar och normer som finns i landet 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprida strategin inom Migrationsverket i Skellefteå. • Informera personal på Migrationsverket i Skellefteå om vart de ska vända sig vid upptäckt av personer i behov av hjälp och stöd.
Polisen	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivt arbete med uppsökande och lagförande av sexköpare. • Erbjuder stöd till sexköpare och utsatta. • Arbetar för att motverka etablering av nya nätverk. • Samarbetar med arbetsgivare, hotell, vandrarhem, campingar samt taxi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprida strategin inom polisen i Skellefteå. • Informera personal hos polisen i Skellefteå om vart de ska vända sig vid upptäckt av personer i behov av hjälp och stöd. • Fokus på förebyggande och ingripande insatser.

	<ul style="list-style-type: none"> • Genomför tillslag i samverkan med andra myndigheter mot exempelvis arbetsplatser. 	<ul style="list-style-type: none"> • Förslag finns på att trycka upp flyers på olika språk om lagstiftning och stöd. Dessa ska delas ut till exempelvis stora arbetsplatser.
Region Västerbotten, psykiatriska kliniken	<ul style="list-style-type: none"> • Nära samarbete med socialtjänst och polis. • Aktivt arbete i Centrum mot våld. • Vårdprogram samt webbutbildningar finns för våld i nära relation. • Frågan tas upp i patientarbetet 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprida strategin inom psykiatriska kliniken. • Informera personal inom psykiatriska kliniken om vart de ska vända sig vid upptäckt av personer i behov av hjälp och stöd.
Skellefteå kommun, Kommunledningskontoret		<ul style="list-style-type: none"> • Sprida strategin inom kommunledningskontoret. • Informera personal på kommunledningskontoret om vart de ska vända sig vid upptäckt av personer i behov av hjälp och stöd. • Bevaka perspektivet/frågorna utifrån ett kommunövergripande perspektiv. • Bidra i arbetet med att ta fram och uppdatera relevanta styrdokument. • Lyfta frågor runt prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster i relevanta nätverk som förvaltningen finns representerad i. • I risksamordnarens uppdrag att samordna kommunens förebyggande arbete mot välfärdsbrott ingår bland annat att följa utvecklingen inom området, samordna utbildningsinsatser och informera om risker.
Skellefteå kommun, Kultur och fritid/FRIS	<ul style="list-style-type: none"> • Fritidsgårdarnas personal är utbildade inom våld. • En vålds-/konsekvenstrappa har tagits fram hos fritidsgårdarna. • Campingen samarbetar med polisen vid misstanke om brott. • Biblioteket anordnar föreläsare inom aktuella ämnen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprida strategin inom kultur och fritid samt FRIS i Skellefteå kommun. • Informera personal inom kultur och fritid samt FRIS i Skellefteå om vart de ska vända sig vid upptäckt av personer i behov av hjälp och stöd. • FRIS ska lyfta frågor runt prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster i de nätverk de deltar i. • Starta upp Hotellkurage.

<p>Skellefteå kommun, Samhällsbyggnad fysisk planering</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Översiktliga och detaljplaner. • Skapa hållbara och trygga områden. • Omsorgsfulla och gestaltande miljöer som sätter människan i centrum och är inkluderande. • Utgår från platsen och de unika förutsättningar som finns. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprida strategin inom samhällsbyggnad fysisk planering. • Informera personal inom samhällsbyggnad om vart de ska vända sig vid upptäckt av personer i behov av hjälp och stöd. • Skapa omsorgsfulla och trygga miljöer med människan i centrum är extra viktigt då kommunen växer. • Förslag finns på att trycka upp flyers på olika språk om lagstiftning och stöd. Dessa ska delas ut till exempelvis stora arbetsplatser.
<p>Skellefteå kommun, Socialkontoret</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deltar i Kärleken är fri. • Bedriver mottagning KAST, Köp av sexuella tjänster. • Bedriver Centrum mot våld. • Samarbetar med polisen. • Genomför utbildningstillfällen för professionella. • Uppdaterar individ- och familjeomsorgens rutin för handläggare. • Är sammankallande till nätverksträffar. • Deltar i länets spetsnätverk runt prostitution, människohandel och köp av sexuella tjänster. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprida strategin inom socialkontoret. • Informera personal inom socialkontoret om vart de ska vända sig vid upptäckt av personer i behov av hjälp och stöd. • Genomföra utbildning- och informationsinsatser för allmänheten. • Förslag finns på att trycka upp flyers på olika språk om lagstiftning och stöd. Dessa ska delas ut till exempelvis stora arbetsplatser.
<p>Skellefteå kommun, Utbildning och arbetsmarknad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sexköpslagen diskuteras och undervisas i. • Gruppverksamhet Machofabriken. • Samarbete med socialtjänst och polis. • Deltar i Kärleken är fri. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprida strategin inom utbildning och arbetsmarknad. • Informera personal inom utbildning och arbetsmarknad om vart de ska vända sig vid upptäckt av personer i behov av hjälp och stöd. • Förslag finns på att trycka upp flyers på olika språk om lagstiftning och stöd. Dessa ska delas ut till exempelvis stora arbetsplatser.

Bilaga 2 Kontaktuppgifter

Prostituerade kan få samtalsstöd hos Mikamottagningen 020-61 60 60.
Köpare av sexuella tjänster kan få samtalsstöd hos KAST 0910-71 79 09.

Polis och socialkontor

Vid misstanke om människohandel eller köp av sexuella tjänster kontakta polisen via 114 14. I dessa ärenden kan kontakt även tas med socialkontorets dagjour som nås via kundtjänst: 0910-73 50 00. Efter kontorstid nås socialberedskap via 112.

Kontakta kommunens växel 0910-73 50 00, knappval 1, för stöd av socialsekreterare med spetskompetens i dessa frågor.

Regionkoordinator

Vid misstanke om människohandel rekommenderas kontakt med regionkoordinator för område nord. Se länk för kontaktuppgifter:

[Regionkoordinatorer | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](#)

Om regionkoordinator inte är tillgänglig kontakta NMT:s nationella stödlinje för konsultation, telefon 020-39 00 00, www.nmtsverige.se

Lokalt nätverk

Migrationsverket	010-485 86 56
Polisen	114 14
Region Västerbotten psykiatriska kliniken	090-785 93 94
<u>Skellefteå kommun</u>	0910-73 50 00
Kommunledningskontoret	
Kultur och fritidskontoret/FRIS	
Samhällsbyggnad fysisk planering	
Socialkontoret	KAST, Mikamottagning och socialsekreterare
Utbildning och arbetsmarknad	Skolvärd Balder
Utbildning och arbetsmarknad	Skolvärd Anderstorp

Bilaga 3 Fördjupning i ämnet

Länkar till rapporter och utbildningar

Barnafrid, webbutbildning om våld mot barn

<https://barnafrid.se/basprogram/>

Jämställdhetsmyndigheten, film för professionella

<https://vimeo.com/317439168?ref=em-share>

Jämställdhetsmyndigheten, manual för stöd i mötet med utsatta personer

<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/wp-content/uploads/2019/09/manual-manniskohandel-2019-webb.pdf>

Kunskapsguiden, temasidor gällande människohandel – barn

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/vald-och-fortryck/manniskohandel-med-barn/>

Kunskapsguiden, temasidor gällande sex mot ersättning

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/vald-och-fortryck/sex-mot-ersattning-vuxna/>

Kunskapsguiden, temasidor gällande sex mot ersättning barn

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/vald-och-fortryck/sex-mot-ersattning-barn/>

Länsstyrelsen, "Kan det vara människohandel?"

www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2016/kan-det-vara-manniskohandel-kortfattad-information-for-myndigheter-med-flera-som-kan-komma-i-kontakt-med-barn-som-utsatts-for-manniskohandel.html

NMT, Hemsida med information, rapporter, utbildningsmaterial och filmer

www.nmtsverige.se

NMT, Du avgör!

<https://www.nmtsverige.se/insatser-events/kampanjer/du-avgor>

Polisen, information om brott, länkar och annan relaterad information

<https://polisen.se/Utsatt-for-brott/Olika-typer-av-brott/Manniskohandel/>

Socialstyrelsen, sex mot ersättning

<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/sex-mot-ersattning/>

Socialstyrelsen, vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2020-6-6815.pdf>

Socialstyrelsen, vägledning för socialtjänsten i arbetet med barn utsatta för människohandel och exploatering

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2018-10-1.pdf>

Unizon

<https://www.unizonjourer.se/aktuellt/rapporter-statistik/unizons-rapport-om-porr-och-prostitution/>

Mottagningar

Asta mottagningen, Umeås specialisthjälp via psykiatri 090-785 65 67

Evonhuset i Malmö 020-35 40 40

<https://malmo.se/kst>

Mika-mottagningen i Göteborg 020-32 73 28

<http://goteborg.se/wps/portal?uri=gbglnk%3a20164912578672>

Mika-mottagningen i Stockholm 08-508 255 01

<http://www.stockholm.se/mikamottagningen>

PrevenTell, hjälplinje vid oönskad sexualitet 020-66 77 88

<http://preventell.se/>

Ungdomsmottagning för de mellan 13 och 25 år

www.umo.se

Ungdomsmottagning för ungdomar 13 till 20 år, även med andra språk

<http://www.youmo.se/>

Strategin har finansierats av Länsstyrelsen Västerbotten

www.skelleftea.se